

# Кĕçĕн класс ачисен тăван чăваш чĕлхипе текст тăву пултараслăхне тĕрĕсленин кăтартăвепе пĕтĕмлетĕвĕ

DOI 10.31483/r-102833

УДК 81



Артемяева Т.В.

Чăваш Республикин Вĕренĕ тата самраксен политики министерствин  
 ЧР ХПВ «Чăваш Республикин вĕренĕ институтĕ» БУ,  
 Шупашкар хули, Раçсей Федерацийĕ.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9344-9733>; e-mail: [tamara.art58@mail.ru](mailto:tamara.art58@mail.ru)

**Аннотаци:** Статьян тĕллевĕ – кĕçĕн класс ачисен текст тăву пултараслăхне тĕрĕслемелли хатĕрсене аслайма юрăхлă ку е вăл мая аңлантарасси, кĕçĕн класс ачисен тăван чăваш чĕлхипе текст тăву пултараслăхне тĕрĕсленин кăтартăвепе тата пĕтĕмлетĕвепе паллаштарасси.

**Тĕпчевĕн тĕп меслечĕсем:** кĕçĕн классен пĕтĕмĕшле хутшăну пултараслăхĕ епле йĕркеленсе пынине тата унăн мониторингне тумалли меслетлĕхе, Пĕтĕм Раçсейĕн тĕрĕслев ёçĕсем ирттернĕ май Чăваш Республикин 4-мĕш класĕсенче ачасем вырăс чĕлхипе текст тунă чухне мĕнле йывăрлăхпа тĕл пулнине тишкересси, чăваш шкулĕн 1–4 класĕсенче вĕренекен ачасен тăван чĕлхепе текст тăву пултараслăх шайне диагностика тăвасси.

Статьяра пуçламăш пĕлĕ пĕлтерĕшĕ пысăк пулнине тата чĕлхене вĕреннин, вăл шутра кĕçĕн классен текст тума пултараслăхне аталантарнин кирлĕлĕхне палăртнă. Пуçламăш шкулсене чăваш ачисен пуллевне аталантарас енĕпе вĕрентĕ материалепе тивĕстерес тата текст тăву пултараслăха тĕрĕслемелли хатĕрсем аслайлас енчен епле йывăрлăх пурнине кăтартса панă. Автор 1–4 класс ачисем валли вĕрентĕ хатĕрсем тунă май ачасен текст тăвас ханăху шайĕ епле пулнине хакламалли хатĕр-хĕтĕр те асталаса сĕнет.

**Тĕпчевĕн кăтартăвĕсемпе пĕтĕмлетĕвĕсем.** Чăваш Республикинче чăваш чĕлхи вĕреннĕ май вĕренĕ талкăшĕнче пĕр пĕтĕмлĕх тăвас тĕллевпе тĕрĕслев ёçĕсем хатĕрлеме, вăл шутра вĕренĕ учрежденийĕсене пурне те пĕрешкел тĕрĕслев материалесемпе тата хаклав критерийĕсемпе сырлахтарма тивĕс пурнине ёнентернĕ.

Текст тăву пултараслăх шайне тупса палăртмалли диагностика материалне хатĕрлессин тĕллевне, расна задачне, меслетлĕхне тĕрĕслесе-тишкерсе кăтартнă. Кĕçĕн класс ачисен чăвашла текст тăву пултараслăхепе диагностика ирттермелли материалсене тата ёçĕн нумай енлĕ результатне сырса панă.

Чăвашла текст тăву шайне палăртмалли материалпа усă курса пурнаçланă ку е вăл идейăпа шухăша чылай чăваш шкулĕнче тĕрĕсленĕ, паллашма педагогсене сĕннĕ. Вĕсем материала аван тесе хакланă.

**Тĕп сăмахсем:** тăван чĕлхе, çивĕчлĕх (актуллăх), текст тăву пултараслăх, Пĕтĕм Раçсейĕн тĕрĕслев ёçĕ, чăваш чĕлхи, вĕренĕ кăтартăвĕ, инструмент пуххи.

**Цитатăлама:** Артемяева Т.В. ÇКĕçĕн класс ачисен тăван чăваш чĕлхипе текст тăву пултараслăхне тĕрĕсленин кăтартăвепе пĕтĕмлетĕвĕ // Вĕренĕ аталанăвĕ. – 2022. – Т. 5, № 2. – С. 10-13. DOI 10.31483/r-102833.

## О результатах и выводах проверки уровня сформированности текстовых компетенций младших школьников на родном (чувашском) языке

Артемяева Т.В.

БУ ЧР ДПО «Чувашский республиканский институт образования» Министерства образования и молодежной политики Чувашской Республики, Чебоксары, Российская Федерация.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9344-9733>; e-mail: [tamara.art58@mail.ru](mailto:tamara.art58@mail.ru)

**Резюме:** Цель статьи – обоснование подходов к разработке и описание инструментария для контроля уровня сформированности текстовых компетенций младших школьников на чувашском языке, представление результатов и выводов проверки уровня сформированности текстовых компетенций младших школьников на родном чувашском языке.

Основные методы исследования: анализ методики формирования и мониторинга общих умений коммуникации младших школьников, результатов Всероссийских проверочных работ обучающихся в 4 классе Чувашской Республики по русскому языку с целью выявления затруднений, диагностика уровня сформированности текстовых компетенций на родном языке обучающихся в 1–4 классах чувашских школ.

Указывается на значимость начального образования и Важность языкового обучения, в том числе и формирования текстовых компетенций у младших школьников. Освещаются основные проблемы обеспечения чувашской начальной школы дидактическими материалами по развитию родной речи, а также инструментарием для контроля уровня сформированности текстовых компетенций. Выдвигается предположение о целесообразности в рамках разработки комплекса дидактических материалов по чувашскому языку для 1–4 классов создания и инструментария для контроля уровня сформированности текстовых компетенций.

Результаты исследования и выводы. Обоснована необходимость разработки проверочных работ, призванных обеспечить единство образовательного пространства Чувашской Республики по обучению чувашскому языку, в том числе и за счет предоставления образовательным учреждениям единых проверочных материалов и единых критериев оценивания учебных достижений.

Уточнены цель и задачи, методика разработки диагностических материалов для определения уровня сформированности текстовых компетенций. Описаны материалы и результаты диагностики текстовых компетенций младших школьников на чувашском языке.

Идеи и положения, реализованные в материалах для определения уровня сформированности текстовых компетенций на чувашском языке, успешно апробированы в 1–4 классах в ряде чувашских школ, а также одобрены педагогами.

**Ключевые слова:** родной язык, актуальность, текстовые компетенции, Всероссийские проверочные работы, чувашский язык, образовательные результаты, инструментарий.

**Для цитирования:** Артемяева Т.В. О результатах и выводах проверки уровня сформированности текстовых компетенций младших школьников на родном (чувашском) языке // Развитие образования. – 2022. – Т. 5, № 2. – С. 10-13. DOI:10.31483/r-102833.

## Research Article

# About the Results and Conclusions of Checking the Level of Formation of Textual Competencies of Younger Schoolchildren in Their Native (Chuvash) Language

Tamara V. Artemyeva

BI of FVE "Chuvash Republican Institute of Education" of the Ministry of Education of Chuvashia, Cheboksary, Russian Federation.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9344-9733>; e-mail: tamara.art58@mail.ru

**Abstract:** The purpose of the article is to substantiate approaches to the development and description of tools for monitoring the level of formation of textual competencies of younger schoolchildren in the Chuvash language, to present the results of checking the level of formation of textual competencies of younger schoolchildren in their native Chuvash language.

The main research methods: analysis of the methodology of formation and monitoring of general communication skills of younger schoolchildren, the results of All-Russian testing works of students in the 4th grade of the Chuvash Republic in Russian in order to identify difficulties, diagnostics of the level of formation of textual competencies in the native language of students in grades 1-4 of Chuvash schools.

The importance of primary education and the importance of language learning, including the formation of textual competencies in younger schoolchildren, is pointed out. The main problems of providing the Chuvash primary school with didactic materials for the development of native speech, as well as tools for monitoring the level of formation of textual competencies are highlighted. An assumption about the expediency of creating and tools for monitoring the level of formation of textual competencies within the framework of the development of a set of didactic materials on the Chuvash language for grades 1-4 is put forward.

Research results and conclusions. The necessity of developing verification works designed to ensure the unity of the educational space of the Chuvash Republic for teaching the Chuvash language, including by providing educational institutions with uniform verification materials and uniform criteria for evaluating educational achievements, is substantiated.

The purpose and objectives, the methodology of developing diagnostic materials for determining the level of formation of textual competencies are clarified. The materials and results of diagnostics of textual competencies of younger schoolchildren in the Chuvash language are described.

The ideas and provisions implemented in the materials for determining the level of formation of textual competencies in the Chuvash language were successfully tested in grades 1-4 in a number of Chuvash schools, and also approved by teachers.

**Keywords:** native language, relevance, textual competencies, All-Russian test papers, Chuvash language, educational results, tools

**For citation:** Artemyeva T.V. (2022). About the Results and Conclusions of Checking the Level of Formation of Textual Competencies of Younger Schoolchildren in Their Native (Chuvash) Language. *Razvitie obrazovaniya = Development of education*, 5(2), 10-13. (In Chuv.) DOI 10.31483/r-102833.

## Введение

Раçсейри вĕренĕ политики хальхи вĕренĕ ёçĕн тĕп тĕллевĕсене вĕренĕ пахалăхне тивĕçлĕ шая çĕклессипе, кашни çыннăн çĕнĕлĕх пултарулăхне вайлатассипе сыхăнтарать. Çакă обществăпа патшалăхăн хальхи тата малашнехи сивĕç ыйтăвĕсене тивĕçтерме кирлĕ.

Ачасен харкамлăхĕн калăпланăвĕнче вара пуçламăш школ питех те пĕлтерĕшлĕ тапхăр. Ку үсĕмре вĕсен тĕрлĕ пултарулăх аталанса пырат, кăмăл-сипет пахалăхĕсем калăпланаççĕ. Пуçламăш школта чĕлхене, вăл шутра тăван чĕлхене те, вĕрентесси тĕп тĕллевсенчен пĕри. Пуплеве аталантарасси вара çак тапхăрта чĕлхе вĕрентĕвĕнче тĕп задачăсенчен пĕри. Çак шухăша вĕренĕвĕн çĕнетнĕ стандартĕнче те сирĕплетнĕ. Пуçламăш классенче сыхăнуллă пуплеве аталантарас ёçре тĕпре – текстпа ёçлесси, текст аслай-хăнăхăвĕсене аталантарса сирĕплетесси [4]. Çакна тĕслĕх ёç программинче те палăртнă, паллă меслетĕсем те сирĕплетеççĕ [3]. Текст аслай-хăнăхăвĕсем çителĕклĕ таран аталанни пур предметсене те аслай вĕренсе пыма май парать. Çакă вăл текст вĕренĕвĕн хутшăну единици пулнипе сыхăннă: вĕренĕ процесĕ калуллă тата сыруллă текстсем урлă йĕркеленекен пуплев хутшăнăвĕнче пулса пырат.

## Материал и методы исследования

Çав вăхăтрах кулленхи тĕрĕслев те, Пĕтĕм Раçсейри тĕрĕслев ёçĕсен результаçĕсем те пуçламăш класран вĕренсе тухакан ачасен текст аслай-хăнăхăвĕсем

çителĕклĕ шайра аталанса пырайманнине кăтартаççĕ. Республикăра иртнĕ, 2021-мĕш çулта ирттернĕ Пĕтĕм Раçсейри тĕрĕслев ёçĕсене хутшăннă 4 класра вĕренекенсенчен чылайăшĕ вырăс чĕлхипе сĕннисенчен çак ёçсене (вĕсем пурте тĕремĕнех текст аслай-хăнăхăвĕсемпе сыхăннă) тивĕçлĕ пурнăçлама пултарайман:

– сыруллă текстăн темипе тĕп шухăшне тĕрĕс палăртса предложенисене нормăна тивĕçÿллĕ йĕркелесе сырса кăтартма (тĕрĕслеве хутшăннисенчен 41%);

– вуланă текста шухăш тĕлĕшĕнчен пăхса пайсем çине уйăрма, текстăн планне калăпласа предложенисене нормăна тивĕçÿллĕ йĕркелесе сырса кăтартма (тĕрĕслеве хутшăннисенчен 34%);

– панă информацие харкам опычĕ çине тĕревленсе çав информации пĕлтерĕшне уçамлатма, унпа мĕнле лару-тăрура усă курни вырăнлине орфографи тата пунктуаци тĕлĕшĕнчен тĕрĕс сырса кăтартма (тĕрĕслеве хутшăннисенчен 58%).

Çапла вара, çакă текст аслай-хăнăхăвĕсен аталанăвĕ пуçламăш школта вĕренекенсемшĕн питех те пĕлтерĕшлĕ пулин те вĕсем тивĕçлĕ, вĕренĕ стандартĕнче палăртнă шайра аталанса пырайманнине кăтартачĕ. Çакă пуçламăш шкулти, вăл шутра чĕлхене вĕрентес тĕлĕшпе те, вĕренĕ шалашне, вĕренĕ меслетĕсемпе мелĕсене, хатĕрĕсене çĕнетме хистет. Ку пĕтĕмлетĕве вырăс чĕлхипе ирттернĕ тĕрĕслев ёçĕсен результаçĕсем çине таянса вырăс чĕлхишĕн тумă пултартамăр.

Таван чаваш чѐлхине пусламаш класс ачисем епле алла илсе пынине палартса пѐтѐмлетме мѐнле майсем пур-ха? Ҷак ыйту чаваш шукулѐсемшѐн паянхи куна питех те Ҷивѐч тараѐт. Вѐрентекенсем санини, хайсем ирттерекен кулленхи тѐрѐслев ѐѐсен результатѐсем сине тайанса вѐренекенѐсен аслай-ханнахавѐсем синчен хайсем валли пѐтѐмлету тума пултараѐѐ паллах. Анчах ку ѐсе тума та вѐсен инструментсем Ҷителѐксѐр. Тѐрлѐ шайри тѐрлѐ тѐрѐслев ѐѐсен (диктант, изложени, аславлѐ Ҷыру) пуххисем е теҶетке сул каялла тухнисем ҶеҶ е пачах та Ҷук. Юлашки сулсенче ѐҶ тетрачѐсене те тѐплѐ шутласа-туса тѐмасарах пѐрахѐларѐмѐр. Тѐрѐслев тетрачѐсем туса парасси синчен шутларѐмѐр та. (Самах май каласан, вѐрѐс чѐлхипе калѐпланѐ вѐренуѐпе меслетлѐх комплексѐсен пур линииѐсенче те асанна инструментсем пурте пур.)

Ҷак Ҷивѐч ыйтусене кѐшт та пулин татса пама майсем шырас тесе Чаваш Республикин вѐрену институтѐнче 2019–2021 сулсенче республика шайѐнчи проект хута ярса ирттернѐ. Ячѐ Ҷапла янѐрать: «Разработка и апробация комплекса дидактических материалов по чувашскому языку для 1–4 классов школ с родным (нерусским) языком обучения» (проект ертуҶи – автор). Проект тѐллѐвѐ – 1–4 классем валли чаваш чѐлхипе дидактика материалѐсен комплексне калѐпласа ачасен вѐрену результатѐсене, вал шутра информацияѐ ѐҶлеме пѐлнине те, лайѐхлатма май пуррине тѐрѐслесе палартасси. Задачисен шутѐнче – Ҷѐнетнѐ стандарт ыйтнине тивѐҶтерекен дидактика материалѐсен комплексне калѐпласси, тѐрѐслесе пѐхасси. Проекта Чаваш Республикин тѐрлѐ районѐнчи 14 пусламаш шукул хутшѐнчѐ. Проекта калѐпласа Ҷирѐплетнѐ, ѐҶ ушканне палартна хыҶҶан мероприятисен планѐпе килѐшуллѐ 1–4 класра вѐренекенсем текст пултарулахе шайне палартма ятарласа тѐрѐслев материалѐ калѐпларѐмѐр, ачасен текст аслай-ханнахавѐсене пахаламалли критерисене йѐркелерѐмѐр, проекта хутшѐнна пусламаш шукулсенче вѐренекенсен текст аслай-ханнахавѐсене тѐрѐслерѐмѐр. Статья тѐллѐвѐ-тѐрѐслев материалѐсене санласа парасси, результатѐсен пѐтѐмлетѐвне Ҷырса кѐтартасси.

Ачасен текст аслай-ханнахавѐсен шайне тѐрѐслессине О.В. Запятаян меслетлѐхѐ синче никѐсленсе йѐркелерѐмѐр [1]. Ачасен текст пултарулахе калѐплас ѐҶ тѐрлѐ енлѐ аслай-ханнаху алла илсе аталантарассипе Ҷыхѐннине шута илтѐмѐр: текста йышѐнма тата ѐнланма, асамлама (самах вѐҶҶен те, Ҷырса та), калѐплама пултарни.

### Результаты исследования и их обсуждение

Ҷавѐнна тѐрѐслевре 1–4 класс ачисене тавата ушкан ѐҶ пурнаҶлама сѐннѐ. Кашни класра сѐнекен ѐҶсене «Чаваш чѐлхи» тата «Литература вулавѐ» предметсен тѐслѐх ѐҶ программисенче палартна кѐтекен результатсемпе килѐшуллѐ йѐркеленѐ [2; 3]. ЁҶсем Ҷак аслай-ханнахусен аталанавѐн шайне палартассипе Ҷыхѐнна.

*1 ушкан. Текста вулама, йышѐнма пултарнине тѐрѐслесси.*

1. Вулав ханнахавѐсен шайѐ (вулав тѐрѐслѐхѐ, палартулахе, якалахе).

2. Текста туллин йышѐнма пултарни.

Ку ушканра палартна аслай-ханнахусене тѐрѐслес тѐллѐвпе вѐренекенсене кунччен паллашман текста саспа вулама, ун хыҶҶан панѐ ҶирѐплетуҶсенчен тѐрѐссине суыласа илме сѐннѐ.

*2 ушкан. Текста ѐнланма пултарнине тѐрѐслесси.*

1. Текста ят пама пултарни.

2. Тѐп героя палартма пултарни.

3. Текста пайсем сине уйѐрма пултарни.

4. Пайсене ят пама пултарни.

5. Тѐп самахсене тупма, текстѐн тѐп шухѐшне палартма пултарни.

Ку ушканра палартна аслай-ханнахусене тѐрѐслес тѐллѐвпе вѐренекенсене класшарѐн Ҷак ѐҶсене сѐннѐ:

– *пѐрремѐш классене* – текст темине палартма, тивѐҶлѐ ятне суыласа илме, текст планне йѐркелеме, текстри геройсене палартма;

– *иккѐмѐш классене* – текста ят пама, панѐ планпа шайлашулла пайсем сине уйѐрма, текст мѐн синчен пулнине палартма;

– *виҶҶемѐш классене* – текста ят пама, пайсем сине уйѐрма, пайсене ят парса план тума, тѐп самахсене тупма, текстѐн тѐп шухѐшне палартма;

– *таваттамѐш классене* – текста ят пама, пайсем сине уйѐрма, тѐп шухѐшне палартма, пѐр-пѐрне улаштарса пыракан Ҷыхѐну самахѐсене тупса кѐтартма.

Пур ѐҶе те Ҷырса пурнаҶламалла.

*3 ушкан. Текста асамлама пултарнине тѐрѐслесси.*

1. Текст содержанине ѐссѐн асамлама пултарни.

2. Текст содержанине Ҷырса асамлама пултарни.

Ку ушканра палартна аслай-ханнахусене тѐрѐслес тѐллѐвпе пѐрремѐш тата иккѐмѐш классене вуланѐ текста ѐссѐн туллин асамлама, виҶҶемѐш тата таваттамѐш классене – ѐссѐн туллин тата Ҷырса кѐскен асамлама сѐннѐ.

*4 ушкан. Текста калѐплама пултарнине тѐрѐслени.*

1. Сѐннѐ темѐпа текст калѐплани.

2. Тѐп самахсем тѐрѐх текст калѐплама пултарни.

Ку ушканра палартна аслай-ханнахусене тѐрѐслес тѐллѐвпе вѐренекенсене класшарѐн Ҷак ѐҶсене сѐннѐ:

– *пѐрремѐш классене* – вѐсен текст пултарулахе тин кѐна йѐркеленсе пынине, вѐрену программиче мѐн палартнине шута илсе, текст темине палартса ятне суыласа илме, текста предложенисен чиккине палартса Ҷырса илме ;

– *иккѐмѐш классене* – пусламашѐпе вѐҶѐ тѐрѐх тѐп пайне йѐркелесе калава пѐтѐмѐшле калапласа Ҷырма, ѐна ят пама;

– *виҶҶемѐш классене* – панѐ тѐп самахсем тата ячѐ тѐрѐх Ҷыхѐнулла текст йѐркелесе Ҷырма, ѐна ят пама;

– *таваттамѐш классене* – панѐ тѐп самахсем тѐрѐх Ҷыхѐнулла текст йѐркелесе Ҷырма, ѐна ят пама.

Тѐрѐслеве хутшѐнна вѐренекенсен ѐҶсен результатѐсене тѐпчесе пахалани Ҷакѐн пек пѐтѐмлету тума май пачѐ.

1. Пусламаш шукулта вѐренекенсем уйѐрамах текстѐн тѐп шухѐшне палартма йыварланса тѐраҶҶѐ. Ытларах чухне вѐсем текстра мѐн синчен каланине кѐна палартаҶҶѐ.

2. КѐҶѐн классен текстри тѐп самахсене тупса палартас ханнаху та йѐркеленсе Ҷитеймен. Ҷакѐ вара ачасене текста Ҷырса та ѐссѐн та тѐплѐ асамлама чѐр-

мантарать. Вѣренекенсемшѣн уйрӑмах текст содержанине сырса асамласси чӑрмавлӑ. Ёҫ-пуҫ аталанӑвне йӑркипе сырса пама йывӑрланнипе пӑрлех вӑсен сыру пуплевӑ уксахлани те палӑрчӑ: предложенисене тӑрӑс калӑплайманни, предложенисен сыханулахе тытса пырайманни, орфографи тата пунктуаци йӑнӑшӑсем.

3. Вѣренекенсенчен чылайӑшӑ тӑп сӑмахсем тата план тӑрӑх харкам текстне калӑплама та йывӑрланса тӑрать.

Пуҫламӑш класра вѣренекенсемшѣн чи кӑткӑс ёҫ – харкам текстне калӑпласси. Ачасем калӑпланӑ текстсем калӑпӑшӑе пӑчӑк. Текстсен композицине йӑркелесе ҫитереймен. Геройсен хӑтланӑшӑсене йӑрлесе пырайман, хаклавӑ ҫук. Тӑп шухӑшне уҫса парайман. Кунпа пӑрлех ачасен тексчӑсем чӑлхи тӑлӑшӑнчен те кӑнттам. Чылайӑшӑн ёҫӑ грамматика тата орфографи йӑнӑшӑсемлӑ.

### Выводы

Ҫапла вара, асанӑ проект шалашӑнче кӑҫӑн ҫулхи ачасен текст ӑслай-хӑнӑхӑвӑсене аталантарас йытӑва

тӑпчени вӑсен, ӑсӑм уйрӑмлӑхӑсене кура, ҫак ӑслай-хӑнӑхӑвӑсен (ӑнланса, яка тата палӑртулла вулама пӑлни; текста шухӑш тӑлӑшӑнчен пайсем ҫине уйӑрса ят пама, текст содержанине ӑсӑн тата сырса асамлама, тӑп сӑмахсене палӑртма, текстӑн тӑп шухӑшне палӑртма, харкам текст калӑплама пултарни) шайӑ мӑнле пулмаллине палӑртма, 1–4 класс ачисен асанӑ ӑслай-хӑнӑхӑвӑсен шайне тӑрӑслемелли материал калӑплама, вӑсемпе ачасен ӑслай-хӑнӑхӑвӑсене тӑрӑслеме май пачӑ.

Кунпа пӑрлех эксперимент пуҫламӑш школ ачисен тӑван чӑваш чӑлхине кашни класра мӑнле шайра харпӑрласа пынине пур енлӑн палӑртма, вӑренӑвӑн тӑслӑх тӑп программипе (ПООП) килӑшӑллӑ шалаш тата тулаш тӑрӑслевсене куллен йӑркелесе пыма тӑрлӑ тӑрӑслев материалӑ (вӑл шутра диктант, изложени, ӑславла ёҫсен пуххисем; тӑрӑслев тетрачӑсем тата ыт. те) питех те кирлине те кӑтартса пачӑ. Ҫавӑн пек хӑваш чӑлхипе те Пӑтӑм Раҫҫейри тӑрӑслев ёҫӑсен шалашӑнче вырӑс чӑлхипе сӑнекен пӑрлӑхлӑ тӑрӑслев еврӑлӑ ёҫсене калӑплани те кирлех пулӑ.

### Список литературы

1. Запятая О.В. Формирование и мониторинг общих умений коммуникации учащихся: методическое пособие / О.В. Запятая. – Красноярск, 2007. – 136 с.
2. Примерная рабочая программа учебного предмета «Литература вулавӑ» («Литературное чтение на родном (чувашском) языке») для 1–4 классов общеобразовательных организаций с родным (чувашским) языком обучения.
3. Примерная рабочая программа учебного предмета «Чӑваш чӑлхи» («Родной (чувашский) язык») для 1–4 классов общеобразовательных организаций с родным (чувашским) языком обучения.
4. Федеральный государственный образовательный стандарт начального общего образования (утвержден приказом Министерства просвещения Российской Федерации от 31 мая 2021 г. №286, зарегистрирован Министерством юстиции РФ 05 июля 2021 г., регистрационный №64100).

### References:

1. Zapiataia, O. V. (2007). Formirovanie i monitoring obshchikh umenii kommunikatsii uchashchikhsia: metodicheskoe posobie. Krasnoyarsk.
2. Primernaia rabochaia programma uchebnogo predmeta "Literatura vulave" ("Literaturnoe chtenie na rodnom (chuvashskom) iazyke") dlia 1-4 klassov obshcheobrazovatel'nykh organizatsii s rodnym (chuvashskim) iazykom obucheniiia.
3. Primernaia rabochaia programma uchebnogo predmeta "Chavash chelkhi" ("Rodnoi (chuvashskii) iazyk") dlia 1-4 klassov obshcheobrazovatel'nykh organizatsii s rodnym (chuvashskim) iazykom obucheniiia.
4. Federal'nyi gosudarstvennyi obrazovatel'nyi standart nachal'nogo obshchego obrazovaniia (utverzhdhen prikazom Ministerstva prosveshcheniia Rossiiskoi Federatsii ot 31 maia 2021 g. 286, zaregistrirovan Ministerstvom iustitsii RF 05 iuliia 2021 g., registratsionnyi 64100).

### Автор ҫинчен пӑлтерни

Артемьева Тамара Васильевна – педагогика ӑслӑлахӑн к-чӑ, доцент, Чӑваш Республикин Вӑренӑ тата ҫамрӑксен политики министерствин ҪР ХПВ «Чӑваш Республикин вӑренӑ институтчӑ» БУ; Шупашкар, Раҫҫей Федерацийӑ.

### Информация об авторе

Артемьева Тамара Васильевна – канд. пед. наук, доцент, БУ ҪР ДПО «Чувашский республиканский институт образования» Министерства образования и молодежной политики Чувашской Республики; Чебоксары, Российская Федерация.

### Information about the author

Tamara V. Artemyeva – candidate of pedagogical sciences, associate professor of BI of FVE “Chuvash Republican Institute of Education” of the Ministry of Education of Chuvashia, Cheboksary, Russian Federation.

Поступила в редакцию / Received / Редакция ҫитнӑ 27.05.2022

Принята к публикации / Accepted / Пичетлеме йышӑнӑ 20.06.2022

Опубликована / Published / Пичетленсе тухӑнӑ 21.06.2022